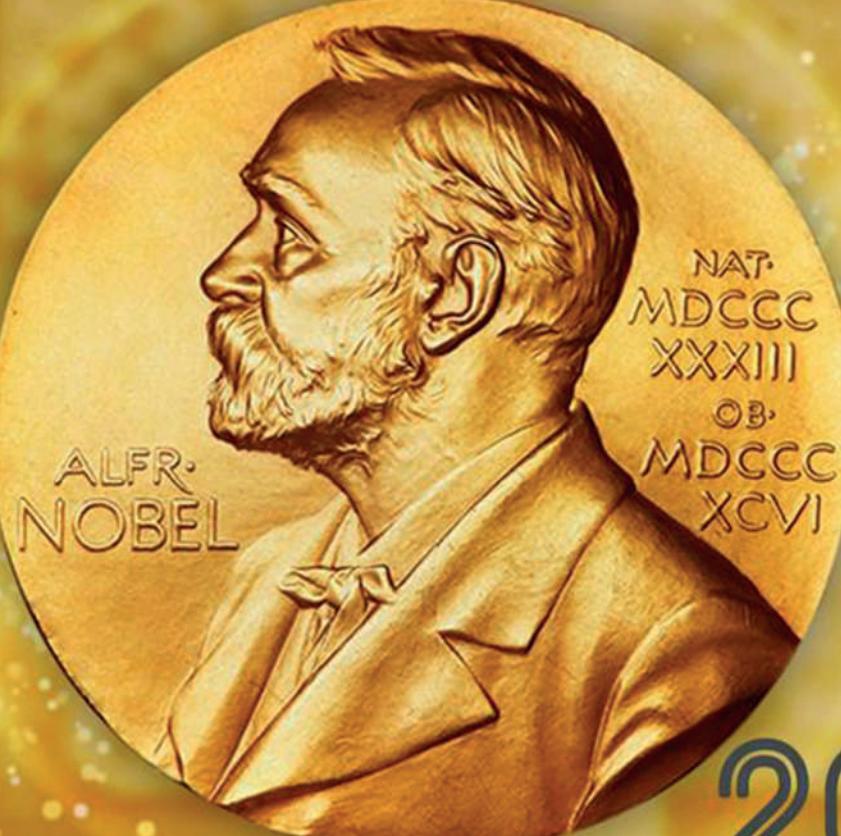

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR: DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

2022
IYUN
№41

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.taqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
16-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-16**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-16**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 41-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 июнь 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиши ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишлиланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илгор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят ҳалқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманганд мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманганд мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдор.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ТЕХНИКА ВА ТЕХНОЛОГИЯ СОҲАСИДАГИ ИННОВАЦИЯЛАР

1. Дониев Э.Т.

АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТИЗИМЛАРИ ВА ФАОЛИЯТ ХАВФСИЗЛИГИ 7

ТЕХНИКА ВА ТЕХНОЛОГИЯ СОҲАСИДАГИ ИННОВАЦИЯЛАР

АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТИЗИМЛАРИ ВА ФАОЛИЯТ ХАВФСИЗЛИГИ

Дониев Э.Т.

ТАТУ Қарши филиали
“Телекоммуникация инжиниринги”
кафедраси доценти
тел.+99890 7333342 e-mail erkin52@mail.ru

Аннотация: Мақолада телекоммуникация тизимларида вужудга келувчи, инсон фаолиятига таъсир этувчи хавфларнинг умумий таснифи, физик ва руҳий (психофизиологик) хавфлар, соҳа мутахассислари бу хавфларни ўрганиш масаласи ҳозирги вақтда эътибордан четда қолаётганлиги кўрсатилган. Олий таълим муассасаларида соҳа мутахассисларни тайёрловчи бакалавр йўналишлари ўқув режаларига “Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги” ва “Экология” фанларини асосий фан сифатида киритиш ҳақида фикр билдирилган.

Калит сўзлар: хавф, телекоммуникация тизимларида вужудга келувчи хавфлар, хавфлардан ҳимояланиш, атроф-муҳит ҳимояси.

Инсоният тарихан ўзининг турмуш даражасини яхшилаш, оғир меҳнатини енгиллаштириш, иш унумдорлигини ошириш учун доимий изланишда бўлиб келмоқда. Изланишлар янгидан-янги кашфиётлар ва ихтиороларнинг яратилиши учун муҳим омил бўлди. Бу кашфиётларнинг материаллашуви натижасида турли кўринишдаги оддий ёки мураккаб машиналар, техник қурилмалар яратилди ва улардан ҳаётнинг барча жабҳаларида самарали фойдаланилмоқда.

Ахборот-коммуникация технологиялари ҳам инсоният цивилизациясининг тадрижий ривожланиши маҳсули бўлиб, имкониятларининг кенг ва кўп қамровли эканлиги сабабли ҳозирги вақтда ҳаётнинг барча жабҳаларига кириб борди. Кейинги йилларда жаҳонда бу жараённинг янада кучайиб бораётгани кузатилмоқда.

Жаҳон цивилизациясининг бир бўлаги ва ажралмас қисми бўлган мамлакатимизда ҳам мустақиллик йилларида ушбу соҳани ривожлантириш максадида кенг қамровли ишлар амалга оширилди.

Албатта, ҳар қандай техник қурилма, ундан белгиланган тартиб ва қоидаларга риоя қилиб фойдаланилсагина, ўз самарасини беради. Акс ҳолда, у атроф-муҳиттга, инсонларга, инсон томонидан яратилган моддий ва маънавий бойликларга муайян хавф туғдириши мумкин. Ахборот-коммуникация технологияларининг техник қурилмалари ҳам бундан мустасно эмас.

Ҳозирги кунга келиб, шахсий компьютерлар кундалик турмушимизнинг бир бўлагига айланди, мобил алоқа тармоқлари ва “Интернет” хизматидан фойдаланувчилар сони ортиб бормоқда. Бугунга келиб, ахборот-телеқоммуникация технологиялари хизматидан нафақат тор соҳа мутахассислари, балки кенг жамоатчилик фойдаланмоқда.

“Хавф” тушунчasi кенг маъноли тушунча бўлиб, одатда инсоннинг саломатлигига салбий таъсир этувчи, инсон яшаб турган табиий муҳитни бузилишига, у яратган моддий бойликларнинг ишдан чиқиши ёки йўқолишига сабаб бўлувчи тасодифий ҳодиса тушунилади. Ахборот-коммуникация технологияларининг вужудга келиши билан маънавий бойликларнинг йўқолиши, маълумотларни саклашнинг конфиденциаллиги (сирлилиги)ни таъминлаш каби янги хавфлар вужудга келди.

Мавжуд материалларга асосланиб, телекоммуникация тизимларида вужудга келувчи, инсон фаолиятига таъсир этувчи хавфларни куйидаги тоифаларга ажратиш мумкин:

1. Ахборотни саклаш, узатиш ва кабул килиш билан боғлик хавфлар.
2. Физик хавфлар.

3. Рухий (психофизиологик) хавфлар.

Физик хавфларга электромагнит тўлқинлар, нурланиш, электр токи киради. Ҳозирги вақтда ишлаб чиқариладиган телекоммуникация ускуналари юкори даражада химояланганлиги учун бу хавфлар инсон организмига катта салбий таъсир курсатмайди.

Рухий (психофизиологик) хавфларга кучли хиссий зурикиш, чарчаш, ўта берилиш натижасида инсон онгига содир бўулувчи рухий узгариш холатлари киради.

Техник қурилмаларда содир бўулувчи физик ва рухий (психофизиологик) хавфлардан химояланиш, телекоммуникация обьектларида ишни нормал ташкил этиш, шикастланганларга биринчى тиббий ёрдам кўрсатиш, фавқулодда вазиятларда корхона фаолиятини ташкил этиш асослари каби масалалар “Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги” фанида ўрганилади.

Шу билан бир қаторда, талабалар она заминимиздаги экологик муаммоларни билишлари, келажак фарзандлар учун обод макон қолдириш тушунчасига эга бўлишлари учун “Экология” фанини ўрганишлари зарур.

Телекоммуникация тизимларидан пала-партишлик билан фойдаланиш бу хавфларни ҳозирги вактда асосий хавф омили килиб кўймоқда.

Ҳозирги вақтда ахборот-коммуникация технологиялари соҳасида ахборотни саклаш, узатиш ва кабул килиш билан бөглиқ хавфсизлик масалалари олий таълим муассасаларининг соҳа учун мутахассис кадрлар тайёрлайдиган барча бакалавр йўналишларида “Ахборот хавфсизлиги” фанида ўрганилмоқда.

Ағсуски, “Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги” фани ахборот-коммуникация технологиялари бакалавр таълим йўналишлари ўкув режасининг талабалар танлови фанлари гурухига киритилган бўлиб, айрим бўлажак мутахассислар томонидан ўрганилмай қолмоқда. “Экология” предмети эса умуман режага киритилмаган.

Қизиги шундаки, Телекоммуникация соҳасида таълим олувчи барча бакалавр йўналишлари талабаларининг битирув-малакавий ишларида “Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги” қисми алоҳида ёритилади. Демак, бундан битирув-малакавий ишининг мазкур қисми расмиятчилик учун тайёрланаётганлиги ойдин бўлади.

Юқоридагиларга асосан, муҳандислик соҳаларида мутахассислар тайёрловчи жаҳондаги иирик ва маҳаллий етакчи олий таълим муассасалари тажрибасидан келиб чиқиб, ахборот-коммуникация технологиялари соҳасида ҳам ҳаёт фаолияти хавфсизлигини таъминлаш ва экология масалалаларини талабаларга мажбурий фанлар сифатида ўргатиш зарур деб хисоблаймиз.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. - Т.: «Ўзбекистон», 1992.
2. Ўзбекистон Республикасининг меҳнат кодекси. - Т.: 1996.
3. Ўзбекистон Республикасининг меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. Т.: 1993 й, 6 май.

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 16-ҚИСМ

**Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳих: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзисв**

Эълон қилиш муддати: 30.06.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000